

IRENA RESZKE

14 maja 1929 – 11 kwietnia 2022

W dniu 11 kwietnia 2022 roku zmarła w Warszawie Profesor Irena Reszke – socjolożka. Była człowiekiem o silnym i prawym charakterze. Zapisała się w historii naszej dyscypliny jako badaczka nowatorska, konsekwentna i niepokorna.

Irena Reszke ukończyła studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego, a od 1969 roku do końca swej aktywności naukowej była pracownikiem Instytutu Filozofii i Socjologii PAN.

Przez wszystkie lata pracy badawczej Profesor Irena Reszke zajmowała się szeroko rozumianą problematyką struktury społecznej. W polu jej zainteresowań znajdowały się przede wszystkim uwarunkowania ruchliwości społecznej, różnorodność konsekwencje nierówności płci i specyfika usytuowania kobiet w społeczeństwie oraz kształtowanie się stereotypów w kontekście bezrobocia.

W latach siedemdziesiątych XX wieku prace badawcze Pani Profesor skupiały się wokół badań nad rolą systemu edukacyjnego w kształtowaniu procesów ruchliwości społecznej oraz wpływem wykształcenia na wysokość zarobków. W tym okresie powstały ważne prace: począwszy od pracy doktorskiej opublikowanej w 1972 roku na temat społecznych uwarunkowań wyboru szkoły zawodowej i odpływu uczniów ze szkół, aż po pierwsze w Polsce empiryczne badania nad konsekwencjami rozbieżności czynników statusu (Ossolineum 1977).

Nowatorski charakter miały także podjęte przez Profesor Reszke w latach osiemdziesiątych prace badawcze dotyczące pozycji społecznej kobiet i kwestii

nierówności społecznych między mężczyznami i kobietami w pracy zawodowej. Jako jedna z pierwszych badaczek zwracała uwagę na nierówności płci na rynku pracy. Temu zagadnieniu poświęcone były ważne publikacje naukowe, m.in. takie jak: *Prestiż społeczny a płęć* (1984); *Kobieta w kulturze i społeczeństwie* (1990); czy *Nierówności płci w teoriach* – książka opublikowana w 1991 roku, która stanowi najobszerniejsze omówienie teorii odnoszących się do nierówności płci na rynku pracy.

Z kolei podjęte na początku lat dziewięćdziesiątych pionierskie badania nad problematyką bezrobocia wniosły do dorobku polskiej socjologii wiedzę o kształtowaniu się i zmianie postaw społeczeństwa polskiego wobec bezrobocia – zjawiska zupełnie nowego w tamtym czasie. Profesor Reszke była także autorką ważnych analiz procesów formowania się stereotypów osób bezrobotnych. Efektem tych badań były publikacje: *Stereotypy bezrobotnych i opinie o bezrobociu w Polsce*, wydane w 1995 roku oraz *Stereotypy prywatnych przedsiębiorców w Polsce* z 1998 roku.

Zajmując się problematyką bezrobocia, Profesor Reszke nie traciła z pola uwagi sytuacji kobiet. Jej analizy dotyczące bezrobocia kobiet, feminizacji biedy oraz nowych stereotypów (stereotypu *business woman* czy stereotypu kobiety bezrobotnej) osadzone są w szerszym kontekście nowych nierówności na rynku pracy i redefinicji ról płciowych w początkach okresu transformacji systemowej. Można powiedzieć, że Profesor Reszke, podejmując w latach dziewięćdziesiątych nowatorskie badania nad pozycją społeczną i zawodową kobiet, stała się prekursorką tego nurtu badań, który na terenie polskiej socjologii określany jest jako *women's studies* czy *gender studies*.

* * *

Całą drogę naukową Profesor Reszke cechowało skupienie na ważnych zagadnieniach teoretycznych i empirycznych, a także oryginalność i nowatorstwo pomysłów badawczych. Miała wielkie wyczucie społecznej wagi podejmowanych zagadnień, a jednocześnie osadzała te zagadnienia w interesujących ramach teoretycznych, łącząc refleksję teoretyczną z rzetelną analizą danych empirycznych.

Rola badaczki i praca naukowa były jej prawdziwym powołaniem, co pokazują zarówno niełatwe początki kariery naukowej (łączenia nauki z pracą), jak i trudności w późniejszych latach z uzyskaniem habilitacji i profesury, które wiązały się z postawą niezależności i niepokornym stylem pracy naukowej w czasach PRLu. Współpracownicy wspominają, że cechowała ją prawość postępowania i niezależność myślenia nie tylko w pracy naukowej. Nie unikała kwestii dyskusyjnych, zachowywała dystans i krytycyzm wobec obiegowych opinii. Irena Reszke nie poddała się nawet wówczas, gdy uzyskane przez nią

---

wyniki badań wzbudziły zastrzeżenia władz, co spowodowało interwencję cenzury w treść rozprawy habilitacyjnej w 1977 roku i konieczność przygotowania następnej publikacji. Za książkę *Prestiż społeczny a płeć. Kryteria prestiżu zawodu i osób*, profesor Reszke otrzymała w 1985 roku nagrodę Wydziału Nauk Społecznych PAN. Pomimo tego wyróżnienia, nominacje na kolejne stanowiska były blokowane – nominację profesorską otrzymała dopiero w 1995 roku.

* * *

Profesor Irena Reszke na zawsze pozostanie w polskiej socjologii jako badaczka, która inicjowała badania nad ważnymi problemami społecznymi dotyczącymi ruchliwości społecznej, bezrobocia, stereotypów na rynku pracy, a przede wszystkim pozycji kobiet we współczesnym społeczeństwie. W pamięci przyjaciół i współpracowników Irena pozostanie jako znakomita badaczka, wzór rzetelności naukowej i prawy człowiek.

Cześć Jej Pamięci!

Hanna Bojar i Krystyna Janicka